Söz Sanatları, Açık ve Örtük Anlam

Çalışma Kâğıdı · 30 Soru · Kolaydan Zora

Ad Soyad _____ Sınıf / No _____ Tarih _____

KONU ÖZETİ

- **Benzetme:** Aralarında ortak bir özellik bulunan iki varlıktan zayıf olanı güçlü olana benzetmektir. Genellikle "gibi, kadar, sanki" kullanılır: "Kardeşimin gözleri **yıldız gibi** parlıyordu."
- **Kişileştirme:** İnsan dışındaki canlılara, cansız varlıklara ya da doğa olaylarına insana özgü özellikler, davranışlar, duygular veya konuşma yeteneği kazandırmaktır: "Rüzgâr, kapıyı **tıklatıp** içeri seslendi."
- **Söz sanatlarının katkısı:** Anlatımı canlı, etkileyici ve akılda kalıcı hâle getirir; okuyucunun hayal gücünü harekete geçirir.
- **Açık ifade:** Düşüncenin doğrudan, olduğu gibi söylenmesidir: "Bugün çok yorgunum."
- **Örtük ifade:** Düşüncenin dolaylı yoldan (söz sanatı, mecaz, deyim, atasözü, ima ile) sezdirilmesidir. Okuyucu ipuçlarından ve ön bilgilerinden yararlanarak **çıkarım** yapar: "Gözlerim kendiliğinden kapanıyor." (yorgunum)

KOLAY Isınma Soruları (1–10)

1 Aşağıdaki cümlelerin karşısına **benzetme** varsa **B**, **kişileştirme** varsa **K** yazınız.

(…) Ay, gece boyunca bize göz kırptı.
(…) Bebeğin elleri pamuk gibi yumuşacıktı.
(…) Ağaçlar, rüzgârla birlikte şarkı söylüyordu.
(…) Göl, ayna gibi pırıl pırıldı.

2 "Dedemin sakalları **kar gibi** bembeyazdı." cümlesinde neyin neye benzetildiğini ve ortak özelliği yazınız.

3 Aşağıdaki cümlelerin hangisinde **kişileştirme** yapılmıştır?

A) Güneş sabah altıda doğdu.
B) Kumsal güneşten çok ısınmıştı.
C) Güneş, tepelerin ardından utangaç utangaç yüzünü gösterdi.
D) Güneş gözlüğümü takmayı unuttum.

4 Kişileştirme nedir? Kendi cümlelerinizle açıklayıp bir örnek yazınız.

5 Aşağıdaki cümlelerden hangisi **açık** bir ifadedir?

A) Bu yemeği hiç beğenmedim.
B) Tabağımdaki yemek sanki bana küsmüştü.
C) Çatalım tabağın kenarında bekleyip durdu.
D) Yemeğe bakınca iştahım kaçtı.

6 Aşağıdaki benzetmeleri tamamlayınız.
a) Kardeşim ..... gibi hızlı koştu.
b) Odası ..... gibi dağınıktı.
c) Deniz ..... gibi masmaviydi.

7 "Sabahtan beri midem **kazınıyor**." diyen biri aslında ne anlatmak istemektedir?

A) Midesinin ağrıdığını
B) Yemek yapmayı sevdiğini
C) Tok olduğunu
D) Çok acıktığını

8 Söz sanatları bir metne ne gibi katkılar sağlar? İki katkı yazınız.

9 Aşağıdaki cümlede hangi söz sanatı vardır?
"Eski kapı, her açıldığında acı acı inledi."

A) benzetme B) kişileştirme C) karşılaştırma D) tanımlama

10 "Kalemim" konuşabilseydi size ne söylerdi? Kalemi **kişileştirerek** bir cümle yazınız.

ORTA Pekiştirme Soruları (11–20)

11 Aşağıdaki metni okuyunuz.

> **YAĞMURDAN ÖNCE**
>
> Akşamüstü rüzgâr, pencerenin önüne gelip camları tıklattı. Bahçedeki söğüt, uzun saçlarını savurarak ona el salladı. Gökyüzü kurşun gibi ağırlaşmıştı. Az sonra yağmur damlaları, çatının üstünde neşeyle dans etmeye başladı. Kedimiz Minnoş ise pamuk yumağı gibi kıvrılıp kanepede uyuyordu.

Metindeki **kişileştirmeleri** bulunuz.

12 Yağmurdan Önce metnindeki **benzetmeleri** bulunuz.

13 Yağmurdan Önce metnindeki "Gökyüzü **kurşun gibi** ağırlaşmıştı." cümlesinden hangi **çıkarım** yapılabilir?

A) Gökyüzü koyu, kara bulutlarla kaplanmıştı.
B) Gökyüzünden kurşun yağıyordu.
C) Hava açık ve güneşliydi.
D) Gökyüzü masmaviydi.

14 Aşağıdaki açık ifadeleri **örtük** ifadeye dönüştürünüz.
a) Çok üşüyorum.
b) Sınavı kazandığım için çok mutluyum.

15 Aşağıdaki cümlelerin hangisinde **benzetme** yoktur?

A) Kardeşimin sesi bülbül gibi.
B) Kardeşim sanki bir kelebek gibi uçuyordu.
C) Kardeşimin yanakları elma gibi kıpkırmızıydı.
D) Kardeşim bugün çok neşeli.

16 Aşağıdaki metni okuyunuz.

RIZA AMCA

Mahallemizin bakkalı Rıza Amca her sabah dükkânını açar açmaz önündeki kaldırımı süpürür. Kapının yanına bir kap su koyar. Öğlene doğru o kabın başında mutlaka birkaç kedi, bazen de bir iki serçe olur. Rıza Amca onları görünce bıyık altından gülümser ve işine döner.

Metinde açıkça söylenmeyen ama sezdirilen **karakter özelliği** nedir? Metinden bir kanıt gösteriniz.

17 Rıza Amca metnindeki "**bıyık altından gülümser**" ifadesi ne anlama gelir?

A) Bıyıklarını düzeltir.
B) Belli belirsiz, içten içe memnun olarak güler.
C) Kahkaha atar.
D) Kızgın olduğunu belli eder.

18 Aşağıdaki cümlede **iki farklı söz sanatı** kullanılmıştır. Bunları bulunuz.
"Bulutlar, pamuk gibi beyaz elbiselerini giyip gökyüzünde gezintiye çıktı."

19 "Ahmet, sınav kâğıdını alınca başını öne eğdi ve gözlerini kâğıttan kaçırdı."
Bu cümleden Ahmet'le ilgili hangi çıkarım yapılabilir?

A) Sınavdan çok yüksek not almıştır.
B) Kâğıdı okuyamamıştır.
C) Sınavdan beklediği notu alamamıştır.
D) Sınava hiç girmemiştir.

20 Açık ve örtük ifade arasındaki farkı birer örnekle açıklayınız.

ZOR Düşünme Soruları (21–30)

21 Aşağıdaki paragrafı okuyunuz.

> Okulun ilk günüydü. Deniz, sınıfın kapısında bir süre durdu. Elindeki çantanın sapını sımsıkı tutuyordu. Kalbi davul gibi çalıyordu. Öğretmeni gülümseyerek ona yer gösterince omuzları biraz gevşedi.

Paragrafa göre Deniz'in duyguları nasıl değişmiştir? Kanıtlarıyla açıklayınız.

22 Paragraftaki "Kalbi **davul gibi** çalıyordu." cümlesinde hangi söz sanatı kullanılmıştır ve bu sanat anlatıma ne katmıştır?

A) Benzetme; heyecanın büyüklüğünü etkili biçimde hissettirmiştir.
B) Kişileştirme; kalbe konuşma yeteneği vermiştir.
C) Benzetme; anlatımı sadeleştirip kısaltmıştır.
D) Kişileştirme; davulu insan gibi göstermiştir.

23 Aşağıdaki cümlelerden hangisinde anlatılmak istenen **örtük** yoldan verilmemiştir?

A) Kardeşimin gözlerinden neşe fışkırıyordu.
B) Kardeşim bugün okulda arkadaşlarıyla oyun oynarken çok eğlendi.
C) Kardeşim eve adeta uçarak geldi.
D) Kardeşimin kahkahaları bütün evi doldurdu.

24 Aşağıdaki şiir parçasını okuyunuz. (Şiir bu kâğıt için yazılmıştır.)

> Sabah olunca kuşlar
> Pencereme uğradı,
> Günaydın deyip güneş
> Odama sokuluverdi.

Dizelerde hangi varlıklar **kişileştirilmiştir**? Hangi davranışlar onlara insan özelliği kazandırmıştır?

25 Şiir parçasında anlatılmak istenen duygu aşağıdakilerden hangisidir?

A) Yalnızlıktan korkmak
B) Kıştan şikâyet etmek
C) Bir yolculuğa çıkmak
D) Güne neşe ve umutla başlamak

26 Bir öğrenci "Sonbaharda ağaçlar yapraklarını döker." cümlesinde kişileştirme olduğunu düşünmüştür. Öğrenci haklı mıdır? Açıklayınız.

27 Aşağıdaki paragrafta söz sanatı **bulunmayan** cümle hangisidir?
"(1) Kasabanın meydanındaki çınar, yüzlerce yıllık hatıralarını fısıldıyordu. (2) Gölgesi, yorgun yolcuları anne şefkatiyle kucaklıyordu. (3) Çınarın gövdesi dev bir kule gibi yükseliyordu. (4) Ağacın yanında küçük bir çeşme vardı."

A) 1 B) 2 C) 3 D) 4

28 Bir reklam afişinde şu cümle yer almaktadır:
"Sabah kahvaltısını atlayan beyin, derste uykuya dalar."
Bu cümleyle okuyucuya **örtük** olarak verilmek istenen mesaj hangisidir?

A) Derslerde uyumak yasaktır.
B) Beyin geceleri çalışmaz.
C) Kahvaltı yapmak derste dikkatli olmayı sağlar.
D) Kahvaltı öğle yemeğinden önemsizdir.

29 "**Rüzgâr**" kelimesini kullanarak biri **benzetme**, biri **kişileştirme** içeren iki cümle yazınız.

30 Doğada gözlemlediğiniz bir olayı (yağmur, kar, gün batımı vb.) **en az bir benzetme ve bir kişileştirme** kullanarak **üç cümlelik** bir paragrafla anlatınız.

Takıldığın soruyu işaretle, konu özetine tekrar göz at. Başarılar!
Diğer konuların çalışma kâğıtları ve deneme sınavları: **maarifpdf.com.tr**